

MAREC 2014

- 1. 3. 1929** – v **Liptovskom Trnenci sa narodil Vladimír Petrík**, literárny vedec, kritik a historik, pracovník Ústavu slovenskej literatúry SAV, odborník na slovenskú medzivojnovú prózu a prozaickú tvorbu po r. 1945 (85. výročie)
- 2. 3. 1859** – vo **Vrbovciach sa narodil Pavel Kulíšek**, evanjelický učiteľ na Myjave, národnokultúrny pracovník; nakladateľ a vydavateľ hudobnej tvorby M. Schneidera-Trnavského, autor výkladu katechizmu Dr. M. Luthera pre evanjelické školy, v období maďarizácie perzekvovaný (155. výročie)
- 2. 3. 1869** – vo **Višňovom sa narodil Ján Chorvát**, pedagóg, náboženský spisovateľ a kazateľ; funkcionár Modrého kríža, spoluzakladateľ Jednoty českobratskej na Slovensku; kníhkupec a vydavateľ, redaktor náboženských periodík; prekladateľ diel K. Royovej do nemeckého jazyka a náboženských diel z nemeckého a anglického jazyka (145. výročie)
- 2. 3. 1884** – v **Malackách sa narodil Ivan Dérer**, právnik, publicista, významná osobnosť českého a slovenského politického a národného života prvej polovice 20. storočia; príslušník generácie *Prúdov*, propagátor česko-slovenskej vzájomnosti, spolutorca a signatár *Martinskej deklarácie*, člen SNR, Národného výboru československého a Šrobárovej Dočasnej vlády pre Slovensko r. 1918, poslanec Národného zhromaždenia, člen vedenia Čs. sociálnodemokratickej strany robotníckej a predseda jej krajinského vedenia pre Slovensko, účastník protifašistického odboja (130. výročie)
- 2. 3. 1919** – v **Tomášovciach** pri Lučenci sa narodil ThB. Pavel Uhorskai, evanjelický kňaz; za údajnú protištátnu činnosť odsúdený na väzenie a zákaz vykonávať kňazskú službu; v roku 1990 zvolený za generálneho biskupa Slovenskej evanjelickej a. v. cirkvi v ČSFR a v roku 1993 za prvého predsedu Ekumenickej rady cirkví v SR (95. výročie)
- 5. 3. 1904** – v **Myjave sa narodil Branislav Varsík**, významný slovenský historik – medievalista a archivár; jeden z prvých slovenských profesorov Univerzity Komenského v Bratislave a najvýznamnejších slovenských spoločenskovedných vedcov 20. storočia; **zomrel v Bratislave 28. 5. 1994** (110. a 20. výročie)
- 5. 3. 1924** – v **Nadlaku (Rumunsko) zomrel Ľudovít Augustín Boor**, evanjelický kňaz, farár v Krajnom a Nadlaku; cirkevný publicista, národnokultúrny pracovník, predseda Slovenského ľudového kruhu v Nadlaku, organizátor slovenského družstevníctva a bankovníctva v Rumunsku a senátor rumunského parlamentu za slovenskú národnostnú menšinu (90. výročie)
- 6. 3. 1629** – **reštitučný edikt Ferdinanda II. na území Svätej rímskej ríše národa nemeckého** po porážke Dánov, rozpade protihabsburskej koalície a krátko pred uzavretím mieru v Lübecku navracal katolíckej cirkvi všetky majetky, ktoré jej patrili pred uzavretím *pasovskej zmluvy* r.1552, zavádzal striktný katolícky výklad *Augsburského mieru* z r. 1555, na území ríše navrátenej v zmysle ediktu katolíckej vrchnosti zakazoval praktizovanie evanjelickej a kalvínskej viery

a nútil obyvateľstvo k prestupu na rímskokatolícke vierovyznanie (čo viedlo k masovým útekom do protestantských štátov ríše). Edikt zjednotil evanjelikov, kalvínov a časť katolíkov v odpore proti cisárovej politike a viedol k sformovaniu novej protihabsburskej koalície, vedenej Švédskom a Francúzskom (385. výročie)

- 6. 3. 1774** – **Mária Terézia vyhovelá žiadosti evanjelikov a povolila konanie generálnych konventov**; prvý sa konal už 20. 4. 1774, no bez účasti duchovných; v tento deň udelila audienciu oficiálnej delegácii evanjelickej cirkvi, vedenej generálnym dozorcóm Petrom Zaiom, ktorá jej predložila memorandum, v ktorom boli zhrnuté sťažnosti a ponosy evanjelickej cirkvi na krivdy a prechmaty rekatolizačnej politiky (240. výročie)
- 6. 3. 1984** – **vo Wiesbadene zomrel Friedrich Gustav Emil Martin Niemöller**, nemecký evanjelický kňaz a teológ, zakladateľ evanjelickej *Vyznávačskej cirkvi*, nachádzajúcej sa v opozícii voči nacistickému režimu, mierový aktivista a pacifista, predseda *Svetovej rady cirkví* (30. výročie)
- 7. 3. 1959** – **v Turanoch zomrel Fraňo Jesenský-Mošovský**, remeselník a notársky zriadenec; cirkevný publicista, náboženský básnik, autor duchovných piesní, o. i. *Tam na kríži, na Golgote, Ó, prid', Kriste...*, zbierok duchovnej poézie (65. výročie)
- 8. 3. 1909** – **v Starej Pazove (Vojvodina, dnes Srbsko) sa narodil Svetozár Hurban**, profesionálny herec Srbského národného divadla v Novom Sade a Slovenského národného divadla v Bratislave, interpret širokého spektra komediálnych i dramatických a tragických postáv (105. výročie)
- 9. 3. 1914** – **v Těšine (dnes Česká republika) zomrel Pavol Mudroň**, právnik, politik, ideológ a vedúca osobnosť slovenského národného hnutia po r. 1867; stúpenec orientácie na slovanské Rusko a propagátor česko-slovenskej spolupráce; predseda Ústredného volebného výboru Slovenskej národnej strany; dozorca Turčianskeho a Trenčianskeho seniorátu, pozbavený funkcií pre svoje národné presvedčenie; ústredná osobnosť slovenských národnokultúrnych a politických aktivít na prelome 19. a 20. storočia (100. výročie)
- 10. 3. 1849** – **v Bošáci – Zemianskom Podhradí sa narodil Ľudovít Vladimír Rizner**, evanjelický pedagóg, učiteľ a kantor v Zemianskom Podhradí; významný slovenský bibliograf, lexikograf, historiograf a editor slovacikálnych prameňov, o. i. autor prelomovej *Bibliografie písomníctva slovenského na spôsob slovníka od najstarších čias po rok 1900*; etnograf a folklorista, zberateľ ľudovej slovesnosti z oblasti Bošáckej doliny; autor literatúry pre deti a mládež, odborný publicista, národnokultúrny pracovník (165. výročie)
- 10. 3. 1884** – **v Hložanoch (Vojvodina, dnes Srbsko) zomrel Ferdinand Rohoň**, evanjelický učiteľ v Bečkerekú, Butine a Hložanoch na Dolnej zemi; národovec, hudobný skladateľ, autor rukopisnej partitúry k Tranovskému kancionálu (s 361 nápevmi nábožných piesní), nápevov k duchovným a ľudovým piesňam, nábožensko-výchovnej a vzdelávacej literatúry (130. výročie)

- 11. 3. 1869** – v **Liptovskom Mikuláši sa narodil Ján Pálka**, továrnik, podnikateľ, autor utopicko-socialistického projektu socializácie podniku prostredníctvom akciových podielov jeho zamestnancov, cirkevný dozorca (145. výročie)
- 11.3.1894** – v **Trenčíne zomrel Karol Ľudomil Černo**, evanjelický kňaz a pedagóg, farár v Trenčíne; autor príležitostnej a vlasteneckej poézie (120. výročie)
- 12. 3. 1869** – v **Kovačici (Srbsko, Vojvodina) zomrel Matej Ambrózy**, evanjelický kňaz, levíta v Novom Sade, farár v Bajši a Zrenjanine, prvý banátsky senior, autor nábožensko-pedagogickej literatúry, modlitieb, básnik a cirkevný historik (145. výročie)
- 12. 3. 1939** – **násilné vtrhnutie členov miestnej Hlinkovej gardy na ev. a v. faru v Modre** (75. výročie)
- 12. 3. 1984** – v **Bratislave zomrel Andrej Kostolný**, literárny vedec, publicista, prozaik, básnik a dramatik; autor monografií a štúdií o P. O. Hviezdoslavovi, J. G. Tajovskom, E. B. Lukáčovi, J. Jesenskom a i.; organizátor literárneho života a editor antológií literárnych diel, redaktor časopisov *LUK*, *Mladé Slovensko*, *Politika*, *Služba*, *Tvorba*, *Jednota* a *Slovenských pohľadov*; pôvodným povolaním stredoškolský pedagóg (30. výročie)
- 13. 3.1914** – v **Novom Sade (Vojvodina, dnes Srbsko) sa narodil Ľudovít Pavol Mičátek ml.**, diplomat, národohospodár, odborník na medzinárodné obchodné právo (100. výročie)
- 15. 3. 1529** – **začalo sa rokovanie druhého ríšskeho snemu v Speyeri**, poznačené rozpormi katolíckej a evanjelickej strany i hroziacim tureckým nebezpečenstvom; v náboženskej otázke sa snem stal známym vďaka neohrozenému svedectvu evanjelických ríšskych kniežat a miest na obranu ich viery (485. výročie)
- 14. – 15. 3. 1939** – **rozbitie Československej republiky**; vznik Protektorátu Čechy a Morava, jeho okupácia nemeckými vojskami a vyhlásenie Slovenského štátu (75. výročie)
- 15. 3. 1939** – v **Bardejove zomrel Milan Hlaváč**, evanjelický kňaz, farár v Mošovciach a Bardejove; náboženský spisovateľ, prekladateľ a publicista, organizátor a redaktor slovenskej evanjelickej tlače (vydavateľ *Svetla sveta* a *Pravdy*, hlavný spolupracovník Evanjelického východu), autor nábožensko-výchovnej a vzdelávacej literatúry; pred r.1918 pre svoje národné presvedčenie perzekvovaný uhorskými úradmi, po vzniku ČSR člen vedenia Slovenskej národnej strany (75. výročie)
- 16. 2. 1844** – v **Brezovej pod Bradlom sa narodil Štefan Fajnor**, advokát, hudobný skladateľ, propagátor a upravovateľ slovenských ľudových piesní, zberateľ, etnograf, národnokultúrny dejateľ, organizátor výstavy slovenských výrobkov v Martine r. 1887; **zomrel vo Viedni 26. 4. 1909** (170. a 105. výročie)
- 17. 3. 1864** – v **Pavlovej Vsi sa narodil Jozef Hollý**, evanjelický pedagóg a národnokultúrny pracovník, učiteľ vo Veličnej, Jasenovej, Banskej Štiavnici a Ružomberku;

propagátor a organizátor kultúrneho života a zborového spevu, spolupracovník Karola Salvu, funkcionár učiteľských spolkov, zbormajster spevokolu ružomerskej Občianskej besedy (150. výročie)

- 18. 3. 1874** – v **Agárde (Maďarsko) zomrel Ondrej Fabó**, evanjelický kňaz a pedagóg, farár v Agárde; historik a etnograf, člen korešpondent Uhorskej akadémie vied; o. i. autor prác o dejinách protestantizmu v Uhorsku a Sedmohradsku, zostavovateľ pramennej edície *Monumenta evangelicorum Aug. conf. in Hungariae historia* (1861 – 1873) – (140. výročie)
- 18. 3. 1899** – v **Brezovej pod Bradlom zomrel Michal Kútsky**, evanjelický učiteľ a organista v Skalici, Banskej Bystrici, Žiari nad Hronom, Békešskej Čabe a Brezovej pod Bradlom; hudobník, zbormajster, autor partitúry k Zpěvníku *Chorále do štvorhlasu vypracované* (1903) – (115. výročie)
- 18. 3. 2004** – v **Bratislave zomrel Martin Hollý ml.**, významný slovenský filmový a televízny režisér a scenárista, o. i. tvorca filmov *Muž, ktorý luže*, *Balada o siedmich obesených*, *Medená veža*, *Orlie pierko*, *Hriech Kataríny Padychovej*, *Signum laudis*, *Noční jazdci*, *Zámek v Čechách* (10. výročie)
- 19. 3. 1589** – v **Uherskom Brode (Česká republika) zomrel Pavel Kyrmezer**, evanjelický kňaz, farár v Sliezske a na Morave, dekan v Uherskom Brode; stúpenec myšlienky náboženskej tolerancie a bojovník za jednotu protestantských cirkví; náboženský spisovateľ, dramatik, autor kázní, cirkevnoprávných a teologických prác a didakticko-náboženských divadelných hier (425. výročie)
- 19. 3. 1914** – v **Nitre zomrel Daniel Ľudovít Lačný**, evanjelický učiteľ, publicista, autor učebníc, dokumentátor a zberateľ ústnej ľudovej slovesnosti (100. výročie)
- 20. 3. 1834** – v **Banskej Štiavnici zomrel Samuel Czipser**, krajčírsky majster a významný mecén a dobrodinec cirkevného zboru v Banskej Štiavnici (180. výročie)
- 20. 3. 1814** – vo **Viedni zomrel Ján Kristián Engel**, historik, filozof, štátovedec, cisársky a kráľovský úradník; tajomník sedmohradskej dvorskej komory a radca evanjelického konzistória vo Viedni; autor odborných prác, štúdií, článkov a recenzií, o. i. venovaných dejinám Uhorska a susedných krajín s dôrazom na protestantsko-monarchistické aspekty skúmanej problematiky; autor diela o Pavlovi Cornidesovi (200. výročie)
- 20. 3. 1889** – v **Göttingene zomrel Albrecht Benjamin Ritschl**, významný nemecký evanjelický teológ, historik, stúpenec *tübingenskej školy*, univerzitný profesor v Bonne a Göttingene, predstaviteľ liberálneho prúdu v teologickom myslení, vo svojich názoroch vychádzal z premisy, že prameňom poznania teológie je viera a skúsenosť kresťanskej komunity (125. výročie)
- 21. 3. 1699** – v **Štetíne (dnes Poľsko) zomrel Joachim Roth-Erytreus**, evanjelický kňaz, farár v Levoči a Štetíne, účastník košickej synody v r. 1668, náboženský exulant; príležitostný básnik, autor tlačou vydaných teologických spisov, dišpút a kázní (315. výročie)

- 21. 3. 1979** – v **Dolnom Kubíne** zomrel **Ján Čaplovič**, stredoškolský pedagóg, archivár a historik regiónu Oravy (35. výročie)
- 22. 3. 1584** – vo **Veľkom Šariši** zomrel **Johann Rueber von Pixendorf**, hlavný kapitán Horného Uhorska, významný svetský patrón a podporovateľ Reformácie a reformačnej vzdelanosti, zástanca čistoty evanjelického a. v. učenia v boji proti filipistom (430. výročie)
- 22. 3. 1684** – v **Očovej** sa narodil **Matej Bel**, evanjelický kňaz, pedagóg, učenec, polyhistor, vydavateľ, nazývaný *veľkou ozdobou Uhorska*; rektor evanjelického lýcea v Bratislave, autor a zostavovateľ významných vedeckých diel, osobitne *Historicko-zemepisnej vedomosti o novom Uhorsku (Notitia hungariae novae historico-geographica)*; editor náboženskej literatúry a vydanie *Kralickej Biblie* v Halle (1722), Brzegu (1745) a Berlíne (1766), rektor evanjelického gymnázia v Banskej Bystrici a evanjelického lýcea v Bratislave; čelný reprezentant a stúpenec pietizmu na Slovensku; zomrel v **Altenburgu (Rakúsko)** **29. 8. 1749** (330. a 265. výročie)
- 23. 3. 1924** – v **Starej Pazove (Vojvodina, dnes Srbsko)** zomrel **Konštantín Hurban**, osvetový a národnokultúrny pracovník, ochotnícky herec a podpredseda výboru Slovenského spevokolu v Martine (90. výročie)
- 24. 3. 1864** – v **Kremnici** sa narodil **Bohuslav Križko**; bankský inžinier a vynálezca, odborný publicista, propagátor elektrifikácie Slovenska a iniciátor zavedenia verejného osvetlenia a telefónu v Kremnici (prvých v súvekom Uhorsku), člen odborných grémíí a stavovských organizácií (150. výročie)
- 26. 3. 1824** – v **Maglóde (dnes Maďarsko)** sa narodil **Ondrej Seberíni**, evanjelický kňaz, farár v Makove a Nadlaku, čanádsky senior; verejný činiteľ, poslanec uhorského snemu; náboženský spisovateľ, historik slovenského evanjelického Nadlaku, bibliograf a životopisec evanjelických osobností slovenskej literatúry, publicista, prozaik (190. výročie)
- 27. 3. 1754** – v **Bánovciach nad Bebravou** sa narodil **Juraj Ribay**, evanjelický kňaz, farár v Príbovciach, Bohuniciach, Cinkote a Torži (Savinom Sele); popredný osvietenecký vzdelanec a mnohostranná osobnosť svojej doby, zakladateľ viacerých slavistických vedných disciplín, jazykovedec, etnograf, folklorista, znalec a zberateľ starých biblických tlačí, slovacík, bohemík a hungarík (260. výročie)
- 27. 3. 1924** – v **Bratislave** zomrel **Ján Pravdoľub Bella**, evanjelický učiteľ v Párnici, Kostolnom a Békešskej Čabe, cirkevný publicista, literát, veršovník, kultúrny dejateľ (90. výročie)
- 29. 3. 1869** – v **Jestřábí v Krkonoších-Křižliciach (dnes Česká republika)** sa narodil **Cyril Kutlík**, maliar, ilustrátor, výtvarný pedagóg, zakladateľ Umetičnej školy v Belehrade (145. výročie)
- 29. 3. 1879** – v **Sáse** sa narodil **Samuel Bobál**, evanjelický kňaz, farár v kostolných

Moravciach a vojenský kňaz v Haliči a na rumunskom fronte počas 1. svetovej vojny, hontiansky senior; cirkevný publicista, redaktor časopisu *Evanjelická mládež*, zberateľ ľudových piesní a spolupracovník Bélu Bartóka, člen Muzeálnej slovenskej spoločnosti a Matice slovenskej (135. výročie)

29. 3. 1889 – v **Sučanoch sa narodil Miloš Hodža**, evanjelický kňaz, vojenský duchovný počas 1. svetovej vojny, farár v Príbovciach, Veličnej, Modre, Veľkých Levároch, Sučanoch a Bratislave, dištriktuálny misijný kňaz Západného dištriktu; redaktor *Stráže na Sione*, *Služby* a i., cirkevný publicista; hudobný historik a hymnológ, autor štúdií o dejinách a významných osobnostiach evanjelickej cirkevnej hudby a spevu; zostavovateľ cirkevnej pamätnice v rámci akcie *Cirkev sebe* a zborníka *Storočný Zpěvník* (1942); poslanec Národného zhromaždenia, účastník protifašistického odboja; **zomrel 20. 10. 1969 v Bratislave** (125. a 45. výročie)

30. 3. 1719 – v **Tisovci sa narodil Matej Holko st.**, evanjelický kňaz, farár v Kobeliarove, Hnúšti a Nižnom Skálniku; cirkevný historik, autor rukopisných diel a katalógov z oblasti cirkevných a kultúrnych dejín, zberateľ slovenskej ľudovej poézie, organizátor kultúrneho života (295. výročie)

31. 3. 1889 – v **Brezovej pod Bradlom sa narodil Štefan Osuský**, vynikajúci československý diplomat, politik, významný účastník a organizátor prvého a druhého zahraničného odboja; počas 1. svetovej vojny podpredseda Slovenskej ligy v USA a spolupracovník Československého národného výboru v Paríži; generálny tajomník čs. delegácie na parížskej mierovej konferencii v r. 1919 – 1920, signatár Trianonskej mierovej zmluvy s Maďarskom za ČSR, dlhoročný čs. vyslanec a po rozbití ČSR organizátor a vedúca osobnosť čs. zahraničného odboja vo Francúzsku; člen Čs. národného výboru a minister exilovej vlády v Londýne, od r. 1942 pre roztržky s prezidentom Benešom v úradí; po r. 1948 politológ a publicista v emigrácii v USA, spolupracovník exilovej Rady slobodného Československa (125. výročie)

Marec 1634 – *opavská rebélia*; pokus o obnovenie stavu náboženských a politických záležitostí pred víťazstvom protireformácie na severnej Morave; vzburu vyvolal Valdštejnov dôstojník pplk. Freiberg, veliteľ pešieho pluku v Opave, ktorému hrozilo zatknutie za účasť na Valštejnových podozrivých politických aktivitách. Do mesta sa vrátil český evanjelický kazateľ a náboženské pomery sa vracali do čias pred nútenou rekatolizáciou. Freiberg sa pokúsil zorganizovať protihabsburský odboj stavov, miest a posádok v Hornom Sliezsku za spolupráce s opavskou mestskou radou a stavmi kniežactiev opavského, krnovského a ratiborského. Bol však uväznený a deportovaný do Viedne. Cisársky komisár Samuel Schneider z Lilienfelsu, ktorý prešiel na jeho stranu, a dvaja opavskí mešťania boli popravení (380. výročie)